

Пише
Љубодраг
СТОЈАДИНОВИЋ

БРАЋА ПО МИГУ

Пред Сретење полетели су пензионери ВЈ. Мигови, галебови, а и понеки орао. Српски борбени авиони су, после толико година, били нова сценографија београдског хоризонта над Ушћем. Али било је то „у кругу двојке“, тако да је неким осетљивим житељима Београда све то значило „вишак буке“. За који месец полетеће и ремонтвани мигови-29, али не у кругу двојке. Тамо ће и даље клопарати трамваји, једина превозна средства старија од српске авијације.

Замало да прошле седмице избије музејска афера између Србије и Црне Горе. Музејска због тога што су неки авиони вршњаци старимајки данашњих пилота. Мада ту има аероплана, који су, као и неки држећи старци, у веома добром стању. И тако су на Аеродрому у Голубовци (код Подгорице), остале 43 српске летелице.

Да л' оне лете или вену од чежње – не зна се. Али се зна (тврди се) да је та матора техника власништво Србије. Таква информација је стигла из наше војске, а нешто касније су је потврдили надлежни државни органи. У складу с тим, очекивало се да Црногорци лепо спакују те наше ваздухоплове, и отправе их пут Батајнице.

Али ништа се више не ради на част и образ, братско поверење и вечну љубав. Ниједна од тих ствари не траје дуже од лошег памћења. Спор око авиона и хеликоптера ионако има, пре свега, фолклорну ноту. Јер ако хоћемо право, те летелице могу да послуже било чему, осим да лете. Тако да би се поставило озбиљно питање како их преваљати преко брда амо, чак и да их се Црногорци ратосиљају.

Они, пак, одлучно рекоше: јок! Не дамо оно што је наше! Да је то наше (њихово), казују они, доказује чињеница да су многи авиони, а и зракомлати, већ одлетели пут Београда. И то више њих, броја им се не зна. Тако да свакако испада да све што је остало у Голубовцима припада Црној Гори. Чак и неколико комада треба да се врне, јер је Србија прећерала са узимањем истих.

Тако је отприлике говорио генерал Благоје Граховић, напуштајући своју филигранску прецизност у јавним наступанима. Он је послушао свој утисак о томе да је „Србија прећерала“, па га и образложио као поуздан доказ. Није се освртао на своје раније предлоге о пропорцијама нове војске Црне Горе: 1.000 војника, а сва три вида. Али ако би у тој карикатуралној визији било и ратно ваздухопловство, онда би 43 спорна авиона и хеликоптера могла да реше ствар.

Ни надлежни Срби се нису прославили у објашњавању спора и разлозима за његово постојање. Нигде податка ни параметра, нигде споразума о билансима поделе и моделима расподеле. Неко се одавде сетио и флоте. Јесте да Србија нема море и, како сада ствари стоје, неће га ни имати, али је уредно куповала ратне бродове. И сада су они остали на великој води. Не иду торпедни чамци на Мораву код Ђуниса! Једино да их некако преваљамо на Саву и Дунав, и лепо разбијемо конкуренцију међу сплавовима. Па, наравно, тако усправимо и војно угоститељство, које је, како се чује – одавно на стакленим ногама.

А шта је онда са новцима? Србија улагала свега 95 одсто пара за буџет, а Црна Гора све остало. Како за одело, провијант, лично наоружање, смештај – тако и за ракетне системе, лађе, тенкове и авијацију. И сад, после свега – тешко је узети плајваз и извести праву рачу-

ницу. Уставна повеља је дозлабога непрецизна. Њу и није било брига за конфедералну и кородирану технологију. Биће да су у часовима сузне раставе неки људи одавде били галантни на туђ рачун: „Ево, узмите, нека вам остане, то су ситнице... Ма пустите људи, нема везе, заборавите...“

Нема везе, дабоме. Све је то некада било братско. Можда је неко помислио да ће поново бити. А онда би било свеједно где се шта налази. Заједничка држава, заједнички бродови и авиони. Заклетве да се сада ама више никада нећемо растајати. Сећање на метафору о „два ока у глави!“ Питање о томе шта је коме боље, да ли је све било сан или кошмар, имају ли браћа данас, или ће можда имати за неку деценију, визију новог загрљаја. И шта нам је било да се уопште раздвајамо, где су нам братске разроке очи биле?!

А онда, када нас радост сабирања још једном прође и почнемо изнова да се гледамо са пакосним рођачким подозрењем, поново ће се јавити судбоносна недоумица: да ли да се поделимо као браћа или праведно.

Боље праведно! Браћа која се деле нису поуздани сведоци поделе. Авионе могу да поделе само браћа Рајт.

Својевремено је Александар Дероко написао: „А ондак је јероплан летио над Београдом!“ Беше то литерарно бдење над технолошким успоном српске метрополе, над којом су у последње време летели углавном само двокрилци у рату против комараца.

Пред Сретење полетели су пензионери ВЈ. Мигови, галебови, а и понеки орао. Српски борбени авиони су, после толико година, били нова сценографија београдског хоризонта над Ушћем.

Али било је то „у кругу двојке“, тако да је неким осетљивим житељима Београда све то значило „вишак буке“. За који месец полетеће и ремонтвани мигови-29, али не у кругу двојке. Тамо ће и даље клопарати трамваји, једина превозна средства старија од српске авијације.

И коначно, шта ће се догодити са спорном поставком од 43 летелице на подгоричком аеродрому?

Рекосмо ли на почетку да је то само једна музејска афера. У њему су експонати више несрећне бивше државе него њихова војна техника. Сазнали смо, иначе, да су неки јероплани у Голубовцима у сасвим добром стању. Дакле, могу се и продати, а не поклањати. Ипак нам се чини да Србија неће претерано напрезати да све то превуче амо. Пре свега зато што то Црна Гора неће дати. Та прича је вероватно завршена.

Због чега је уопште покренута? Можда само због неодољиве носталгије и породичних успомена. На Голубовцима ће остати оригинални, коровом и рђом заштићен, летећи музеј утопијске државне заједнице. Па ако нешто одатле и полети, биће то само на крилима маште. ■

Аутор је коментатор листа „Политика“